

NORSK
 NATUR

3
1967

FOLKEVILJEN ER KLAR:

LA FEMUNDEN

I FRED

FEMUNDVASSDRAGET ER TRUET AV REGULERING. EN STADIG STERKERE OPINION GÅR MED STØTTE I «GABRIELSENKOMITÉEN»s INNSTILLING IMOT DISSE REGULERINGSPLANENE

★ *fordi* Femunden og Trysilelva, med sin naturskjønnhet og sin store fiskerikdom, er uerstattelige som rekreasjonsområde,

★ *fordi* vi i denne saken har et spesielt ansvar: En vassdragsregulering er uopprettelig, og her står Sør-Norges siste, store, uregulerte vassdrag på spill,

(fortsetter 3. omslagsside)

Forbundets økonomi

Som medlemmene vel vil vite sliter Norges Naturvernforbund med en anstrengt økonomi. Det betyr at mange brennaktuelle naturvernsaker i dag må hvile — forbundet er ute av stand til å ta seg aktivt av dem.

For i noen grad å rette opp økonomien har vi måttet forhøye årskontingenten for personlige medlemmer til 15 kroner fra og med 1968. Men selv etter denne økningen vil kontingenten fra personlige medlemmer bare utgjøre en liten del av forbundets inntekter. Det vesentligste av inntektene skriver seg fra firmaer, bedrifter og kommuner som til dels betaler en meget høy årskontingent.

Forbundets linje er at medlemskontingenten skal være lav, for at flest mulig skal ha anledning til å være medlem. Nettopp derfor er det ekstra gledelig når vi fra tid til annen får direkte bidrag fra personlige medlemmer som mener de yter for lite gjennom den normale kontingenten. Brevet vi gjengir på side 115 er et eksempel på en gave som har gledet oss ganske særlig. Og vi vil ikke legge skjul på at vi svært gjerne ser at andre følger eksemplet!

Men det er klart at bare få er istand til å yte direkte pengegaver. Derfor vil vi peke på at medlemmer som kjøper forbundets medlemsnål (se side 115), samtidig gir en økonomisk støtte. Vår fortjeneste pr. nål er riktig nok beskjeden, men også denne lille avansen kan bli en pen sum, om bare tilstrekkelig mange kjøper nålen!

NORGES NATURVERNFORBUND

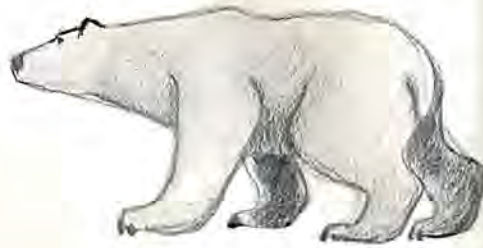
Akersgt. 63 — Oslo 1
Telefon 33 79 32 og 33 52 57
Postgiro nr. 9460
Bankgiro nr. 6001.05.70835
Generalsekretær
Magne Midtun
Kontorsjef
Roar Sæther
Trykt hos Grøndahl & Søn
på Norcote papir fra
Saugt-rugsforeningen

NORSK NATUR

Utkommer 4 ganger årlig
Redaksjonskomite: Edvard
K. Barth, Bjørn Bjørnsrud,
Knut Ove Hillestad og
redaktøren
Abonnement kr. 15 pr. år
Medlemsskap kr. 10 pr. år
inkluderer abonnement
Annonser: Folder med alle
opplysninger på forlangende

AV INNHOLDET

Isbjørnproblemet	82
×Konferanse om arealutnyttelse	86
Presterødkilen	88
Kontroll av private preparanter?	93
Naturen som søppelkasse	95
Øst for Femunden	96
Bør bjørnen totalfredes	98
Landsmøtet i Kristiansand	108
Blomsterdryss på Form og Flora	113
Nye fredninger	114
Brev fra et medlem	115

ISBJØRN- PROBLEMET — ENDA EN GANG

Tegn. av forfatteren

Det var en julkveld forrige sommer nord for Svalbard, en av disse forunderlige arktiske stemningsaftene, med rare pastellfarger og blank sjø mellom drivisen. Vi sto i styrhuset og pratet om alt og ingenting mens vi dunket østover mot Nordaustlandet. Samtalen dreide etter hvert over på isbjørnen. Skipperen hadde hele tiden stått i vinduskarmen som han pleidde, med snadden mellom tennene og uten å si et ord. Med ett snudde han seg, tydelig arg. Hva var meningen med å fastsette fangstkvote og reguleringer på isbjørn nå? Hva visste vel vi om isbjørnbestandens størrelse, og hvor stor beskatning den tålte. Forsto vi ikke at vi var avhengig av et samarbeid med fangstfolk for å samle inn data og opplysninger? Forsto vi ikke at bestemmelser som ikke var skikkelige

underbygd bare satte vondt blod og vanskeliggjorde håndhevelsen? — Han trampet rundt og var bøs, og forsvant til slutt inn i bestikken, osende av sinne.

Situasjonen illustrerte på mange måter debatten rundt isbjørnfangsten i Svalbardområdet. I naturvernkretser er man urolig for at bestanden beskattes for hardt, mens fangstfolk på sin side har hevdet at isbjørnen er mer tallrik nå enn noensinne tidligere. Diskusjonen i dagspressen har ofte vært meget usaklig, med følelsesmessige argumenter på begge fløyer. Mangelen på skikkelige data og opplysninger går som en rød tråd gjennom debatten. Argumenter som «man mener», «det ser ut til at» og «visse ting tyder på» er et svakt grunnlag å bygge på når man vil overbevise sin motstander om sine synspunkter.

Før vi tar fatt på isbjørnproblemet igjen for å vurdere det på et objektivt grunnlag, skal vi forsøke å definere begrepet «naturvern». Noen vil karakterisere det som en fredning av våre naturressurser, men den danske biologen Birger Pedersen oversetter det med det engelske «Conservation» og gir det samtidig en treffende definisjon: «Ordet *conservation* dækker noget mere dynamisk, et ønske om en forvaltning, der tillader bedst mulig udnyttelse af naturverdiene, uden at der varigt gives afkald på det, man i oprindelig betydning ønskede fredet.» I «bedst mulig udnyttelse» ligger gjemt både de rekreative verdier naturressursene representerer, men også mulig avkastning, f. eks. ved fornuftig fangst på en dyrestand. Bare i særlige tilfeller, når et område står i fare for å bli ødelagt, eller når en dyrestand er truet med utryddelse, må man ty til totalfredning.

Dersom vi altså kan drive jakt på standen, synes det lite rimelig å innføre totalfredning. Det essensielle spørsmålet blir derfor: Hvor stort jaktpress tåler bestanden, og hvilke reguleringer må vi innføre for å sikre en mest mulig forsvarlig fangst? Ut fra det blir det biologens oppgave å beregne bestandens størrelse, tilveksten, naturlig dødelighet m. m. Men nettopp når det gjelder isbjørnen er dette et nesten håpløst arbeid, og alle beregningene er beheftet med store usikkerheter. Det er nok å vise til bestandsestimert som er gjort over den totale isbjørnbestanden i Arktis. Forskjellige beregninger ligger mellom 5—8 000 og 17—19 000 dyr. Tallene, som varierer med flere hundre prosent, viser bare hvor spekulative slike vurderinger er.

Våren 1966 startet feltarbeidet i et langtidsprogram over isbjørnunder-

søkelser på Svalbard. Prosjektet er et norsk bidrag til internasjonale, sirkumpolare undersøkelser av isbjørnen, og går parallelt med tilsvarende arbeider i U.S.A. og Canada. Men det er urimelig å vente på resultatene fra en slik undersøkelse før man foretar seg noe i isbjørnspørsmålet. Det vil ta lang tid før resultatene foreligger, og vi vet heller ikke om disse kan legges til grunn for eventuelle reguleringer. Det som derfor må danne basis for våre vurderinger, er fangststatistikkene fra Svalbardområdet. La oss først se litt på isbjørnfangsten slik den drives av forskjellige nasjoner. I Sovjet er isbjørnen totalfredet siden 1956, men i Alaska skytes mer enn 250 årlig, i Canada ca. 600 og på Grønland omkring 100 dyr hvert år. Fangstene på Svalbard varierer noe, men har i de siste årene ligget på ca. 350 isbjørn pr. år. Alaskafangstene er særlig interessante av flere grunner, og demonstrerer hvilket godt redskap fangststatistikken er i viltkontrollen. Jakten er lisensbetinget, og Alaska Department of Fish and Game kontrollerer hvert eneste skinn og hver skalle som kommer inn. Samtidig telles isbjørnstammen utenfor Alaskakysten i vårmånedene av trenede *bush-pilots* gjennom utallige flyturer over pakkisen. Man har god oversikt over antall bjørn pr. arealenhet, ungeproduksjonen, utbytte pr. effektiv flytime, kjønns- og alderssammensetning i fangstene m. m. Over 90 % av jegerne der er trofejegere, som drar ut i isen med småfly, ledsaget av en guide. De fleste bjørnene skytes av såkalte «non resident hunters», jegere som ikke er bosatt i Alaska. De leter gjerne i pakkisen i flere dager etter «a big trophy», og da de største bjørnene alltid er gamle hanner, fører det til at denne gruppen skyter opptil 90 % hanner! Isbjørnen

er polygam, og en beskatning av hanner er gunstig sett fra et viltbiologisk standpunkt. I 1966 ble det skutt 301 isbjørn i Alaska, og samtidig gikk gjennomsnittsstørrelsen i fangstene ned. Dette kunne tyde på en overbeskatning. Men i 1966 deltok flere «resident hunters» enn tidligere. Disse jegerne må som regel ta den første bjørnen de kommer over. Det er klart at dette virker inn på fangstene, i og med at seleksjonen blir mindre.

Eksemplet viser hvor følsom en god fangststatistikk kan være overfor forandringer i jaktmetodene og beskatningstrykket. Når det gjelder isbjørnfangsten på Svalbard strir vi med store vanskeligheter nettopp på dette området. Fangstene rapporteres riktignok inn til norske tollmyndigheter, men vi får ikke vite noe om alders- og kjønns sammensetningen, tidspunktene for fangstene, redskapenes effektivitet m. m. Det kan være av interesse å vise til en statistikk over isbjørnfangsten på Hopen i årene etter krigen. Totalutbyttet har økt i årene etter at russerne innførte sin totalfredning og kurven tas til inntekt for dem som hevder at isbjørnbestanden

øker. Argumentene tilbakevises av motstanderne som hevder at vi ikke kjenner detaljer i isforholdene, fangst-innsatsen, utbytte pr. redskapsenhet m. m. Igjen en debatt på et sviktende grunnlag, fordi ingen av partene har fakta å bygge på.

Dersom vi studerer fangststatistikene og de sparsomme undersøkelsene som er gjort, er det intet som tyder på at isbjørnbestanden overbeskattes i Svalbardområdet i dag. Men det er heller ingen data som beviser at stammen kan beskattes ytterligere. Det er imidlertid mye som taler for at vi skyter bjørn som kommer vandrende fra Sovjet Arktis, og som altså er fredet der. På nåværende tidspunkt bør vi derfor ikke innføre restriksjoner på jakten, men vi skal samtidig være ytterst på vakt for tegn på overbeskatning. Vi bør liksom amerikanerne i Alaska forsøke å få registrering av fangstdata inn i faste former, slik at vi kan være klar til å ta våre forholdsregler på kort varsel. Isbjørnfangsten på Svalbard drives av noen få overvintrende fangstpartier, av de meteorologiske stasjoner og av et par ishavskuter med turistjakt om sommeren.

Det burde være en smal sak å få disse få gruppene til å rapportere inn fangstdata, enten ved en frivillig overenskomst, eller ved at isbjørnfangsten gjøres konsesjonsbetinget med plikt til rapportskriving. Men på nåværende tidspunkt er det urettferdig overfor fangstnæringen å innføre kvotebegrensning eller restriksjoner i jakten.

Det er imidlertid all grunn til å ta jaktmetodene opp til revisjon. De aller fleste bjørnene på Svalbard blir tatt på selvsjudd i vinterhalvåret. Denne fangstmetoden er en gammel, norsk tradisjon, som derfor vanskelig kan stoppes. Men sett fra et viltbiologisk synspunkt er den meget uheldig, fordi binner med unger så vel som hanner blir drept. Enda verre er det at opptil 50 % av skuddene bommer eller sårer dyrene. Når man derfor vil stoppe turistjakten om sommeren fordi man er redd for overbeskatning, eller av humane grunner, er det i høy grad å rette baker for smed. Vel er

skinnene om sommeren nesten uten verdi, og jakten er lite sportspreget. Men turistjakten tillater en høy grad av seleksjonen under fangsten, i likhet med Alaskajakten, og det er som nevnt gunstig fra et viltbiologisk synspunkt. I dag tas bare en liten del av isbjørnen ved sommerjakten, men fra nordnorsk hold har man hevdet at man i større grad bør gå over fra vinterjakt til sommerjakt, fordi denne siste beskatningsformen kan bety et alternativ for vår selfangstnæring. Dette argumentet, sammenholdt med de biologiske sider av problemet, gjør at man ikke uten videre kan avfeie turistjakten som forkastelig.

Isbjørnfangsten på Svalbard er et ytterst vanskelig og delikat problem å håndtere. Men i alles interesse bør vi forsøke å se saken fra alle sider, og vurdere samtlige aspekter så objektivt som mulig. Ingen er tjent med at vi skjærer gjennom problemkomplekset ved å innføre reguleringer som hvil-

KONFERANSE OM AREALUTNYTTELSE OG LANDSKAPS- PLANLEGGING

Med det mål for øye å få i stand en bred debatt om arealutnytelse og landskapsplanlegging i fremtiden, ble det den 7. juni i år holdt en såkalt vårkonferanse på Norges landbrukshøyskole på Ås, med Norsk landbruksakademikerlag som arrangører.

Det var først og fremst kulturjorden som sto i brennpunktet for interessen, og gjennom et par innledende foredrag av professorene K. Breirem og J. Låg ble situasjonen når det gjelder verdens ernæringsproblemer rullet opp i all sin dysterhet. På grunn av tilstanden særlig i Afrika, Asia og deler av Sør-Amerika, lider ikke mindre enn 50 % av verdens befolkning av utilstrekkelig ernæring. Samtidig går verdens kornlagre raskt nedover og stadig flere land går over til å bli kornimportører! Hvordan skal det så gå i fremtiden, da det ikke minst på grunn av manglende fødselskontroll og dårlig familieplanlegging

på et sviktende grunnlag, og uten at vi tar hensyn til motpartens standpunkter. Vi har all grunn til å tro at isbjørnen blir hardere beskattet i årene som kommer, og med sivilisasjonens stadige fremmarsj i polarstrøkene blir situasjonen enda mer betenkelig. Vi er nødt til å skaffe oss skikkelige data å bygge på, slik at vi kan behandle isbjørnfangsten på Svalbard på en realistisk måte i årene som kommer.

regnes med en fordobling av verdens befolkning bare frem til år 2000?

På bakgrunn av ernærings situasjonen, slik professor Breirem hadde klarlagt den, var det ikke mindre enn et sjokk å få seg presentert de tall og opplysninger som professor Låg hadde samlet om den høyst unødvendige ødningen av kulturjorden som pågår, ikke minst i vårt land. I 1965 ble ikke mindre enn 26 000 mål produktiv jord satt ut av produksjon, i 1966 var tallet 27 000 mål. Fra 1865 til 1965 er areal fulldyrket mark her i landet gått ned fra 3,2 til under 2,3 mål pr. innbygger. Konklusjonen på de to foredrag var da også ganske utvetydig: Det er både klokt og nødvendig å ta vare på den kulturjorden vi har og ikke nøle med å ta på oss de ekstra utgifter dette fører med seg, f. eks. å betale de ca. 300 millioner kroner pr. år det ville koste å utnytte fjelltomter i stedet for dyrket mark til boligbygging. I landsmålestokk blir dette tross alt et relativt beskjedent beløp, og fra et trivselssynspunkt kan det vel neppe være tvil om at fjelltomten er å foretrekke fremfor flate, kjedelige jorder. Under diskusjonen ble Kristiansand S. fremhevet som et glimrende eksempel på en by som i utstrakt grad hadde utnyttet fjelltomter ved boligreisningen, og det ble hevdet at dette slett ikke hadde vært vesentlig kostbarere enn å nytte kulturjord til et slikt formål.

I løpet av den dagen konferansen varte var det også lagt inn en rundbordskonferanse, hvor representanter for stat, fylke, kommune og privat reguleringsvirksomhet, samt landbrukshøyskolen, diskuterte arealplanlegging i praksis. Ikke minst ble det diskutert hvem som hadde ansvaret for den uheldige situasjonen vi var kommet opp i, politikerne, ingeniørene eller

representantene for jordbruket selv eller de andre næringsorganisasjonene? Det ble sterkt fremhevet at tiden nå var inne til å begynne å gå mer på tvers av faggrensene og organisasjonsgrensene og arbeide for en samlet vurdering av situasjonen og ta de hensyn som er nødvendige for en fremsynt utnyttelse av vår kulturjord.

Det siste innslaget på konferansen — arkitekt G. Kollandsruds foredrag om arealanvendelsen i våre byer — var også av rent praktisk art. Særlig ble transportproblemene diskutert. Skulle man følge opp den stadig økende bilismen med veier og parkeringsplasser, måtte det bygges én «Drammensvei» pr. år frem til 1990 bare for å dekke trafikkproblemene i Oslo-området, samtidig som en vesentlig del av byen måtte legges ut til parkeringsplass. På sett og vis var det derfor bare en fordel at man ikke var kommet lenger i dette planleggingsarbeide enn man var, idet foredragsholderen mente at man måtte satse på helt andre løsninger enn forsert bygging av veier og parkeringsplasser. Det ble f. eks. antydnet hva man kunne spare av denslags bare ved å skaffe boliger til et antall på 50 000 arbeidstakere så sentralt at disse kunne gå til arbeidsplassen. Konklusjonen for øvrig var at man måtte søke å komme vekk fra meget av den perifere boligreisningen som for tiden pågår rundt våre større byer og la by være by og land være land.

Tilslutningen til konferansen var meget god og allsidig, og det var en alminnelig oppfatning at Norsk landbruksakademikerlag og Norges landbrukshøyskole her hadde tatt opp et emne som det var av største betydning å få diskutert videre ved senere anledninger.

Ulf Hafsten.

Det er ikke alltid at møtet mellom bykultur og jordbrukskultur er så dramatisk som på dette bilde fra Ammerud i Oslo, men at jordbruksarealet her i landet stadig snevres inn på grunn av boligbygging, industrireisning etc. er et sørgelig, men sikkert faktum. Foto fra OBOS-bladet.

PRESTERØDKILEN

Ved Tønsberg ligger en av vårt lands fineste fuglelokaliteter. Konkrete reservatplaner er nå fremlagt for sikring av dette særpregede stykke norsk natur.

Fotografier av forfatteren

Den økende industrialiseringen

og aktiviteten innen utbyggingssektoren på Østlandet fører i dag til miljøforstyrrende inngrep av et omfang som vi ennå neppe er fullt klar over. Dels gjelder det forurensninger, dels den intense utnyttelse av åpen mark til ulike utbyggingsformål.

Generelt fører dette til at Østlandsområdet nå er i ferd med å miste verdifulle naturområder og landskapsstrekk.

Hovedårsaken til dette ligger i at den naturvernmessige og miljøbevarende sektor innen norsk regionalplanlegging ennå ikke er utviklet, og dette blir selvsagt særlig merkbart på Østlandet, der befolkningstettheten er stor og utbyggingen pågår i et så raskt tempo.

I en tid hvor naturvernbegrepet er i ferd med å bli alment akseptert og store anstrengelser gjøres for sikring av villmarksområder, forsvinner Østlandsnaturen utenfor vår stuedør. Langsomt, men sikkert. Vårt norske naturvernparadoks.

Presterødkilen ved Tønsberg

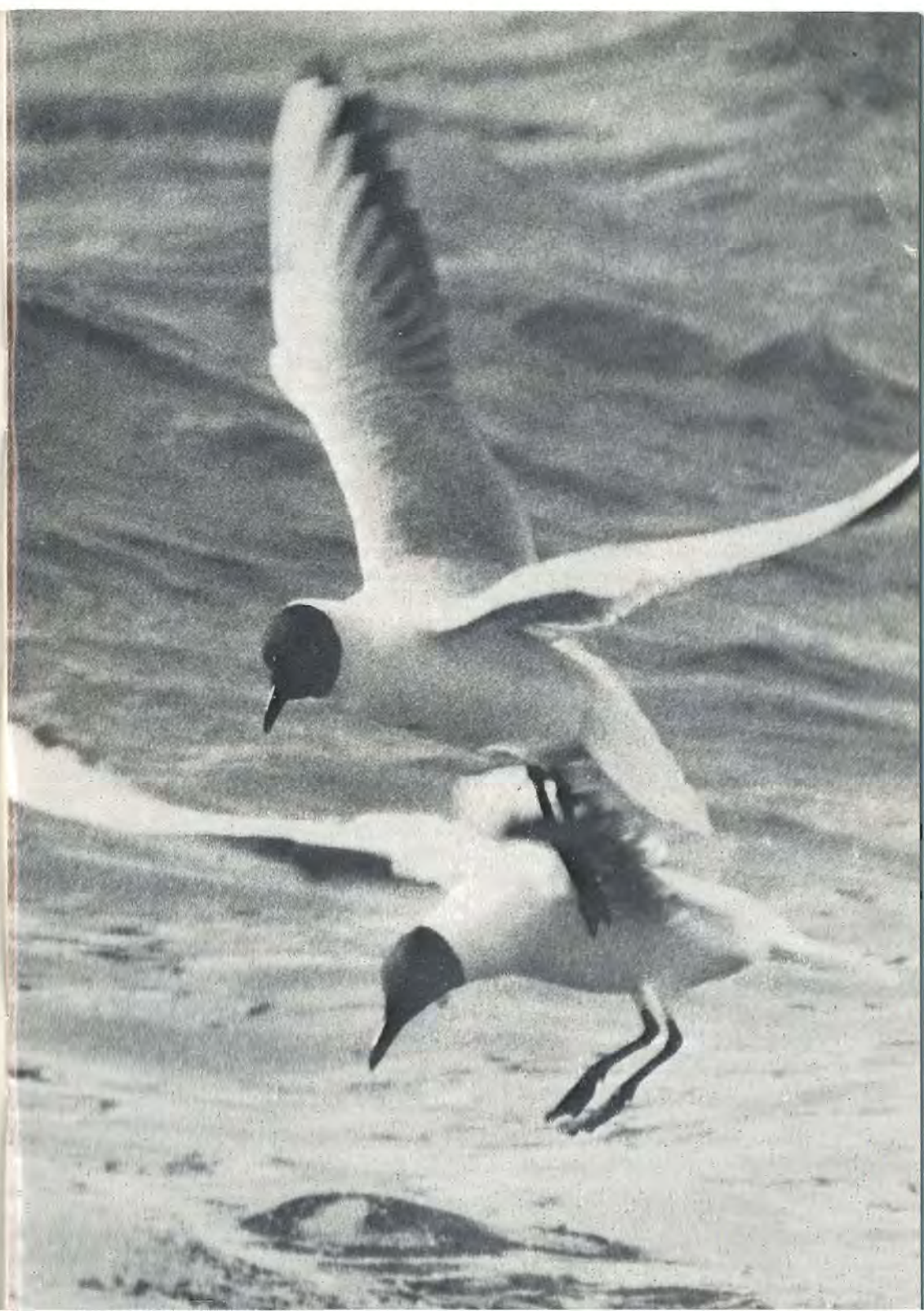
illustrerer dagens situasjon. Denne langgrunne, vel kilometerlange brakkvannsbukta hører til de fineste fuglelokaliteter vårt land kan oppvise. I sitt slag fins i virkeligheten ikke maken i Norge. Inneklemte mellom villa-bebyggelse i Tønsberg og Sem kom-

muner har denne fuglenes bukt vært en tilsynelatende uforstyrret plett helt opp til de senere år. Få har merket at søppeltømming og fyllmasse langsomt, men sikkert er i ferd med å kvele dette naturområdet. Det er typisk for dagens situasjon på Østlandet at store omkalfatringer i vårt miljø foregår ved små, skrittvis endringer. Endringer som innen en snever sektor synes fornuftig, men som i et større perspektiv er helt planløse. Spørsmålet om Presterødkilens framtid er nå tatt opp av Østlandske Naturvernforening, som i samråd med de lokale myndigheter søker en løsning som sikrer dette særegne naturområdet som reservat, og på en måte som er samfunnsmessig tjenlig og vitenskapelig forsvarlig. Utgangspunktet er en reguleringsplan for området som Østlandske Naturvernforening fremla i juni 1967.

Statens Naturvernråd

uttalte etter en befaring av Presterødkilen i 1961:

«Presterødkilen representerer en biotop som vi har lite av i Norge, nemlig et grunt sjøområde med rik vegetasjon av takrør (såkalt «rørskog») samt andre vekster som vokser på slike steder, og med et rikt fugleliv som er en følge av den store nærings-tilgang og de gode muligheter for til-

strekkelige skjulesteder og høvelige hekkeplasser for en rekke fuglearter som slike biotoper gir. Denne slags biotoper kan finnes både i ferskvann og brakkevann. Hos oss har vi dem noen få steder, særlig i traktene omkring Oslofjorden. Etter den kjennskap vi har til forholdene, må Presterødkilen være en av de største og beste lokaliteter vi har av denne typen.» —

«I dette tilfellet med Presterødkilen, mener vi også at det må være av interesse for en by å kunne vise frem en slik rik fuglelokalitet så og si innenfor sine grenser.» —

«Vi vil tilslutt igjen påpeke den sjeldne og interessante biotop en har i Presterødkilen, og vil anmode de to kommuner om å legge tilstrekkelig vekt på dette når det gjelder planen for området. Det må være en ære for kommunene å gjøre sitt beste for å bevare et slikt stykke natur for landet.»

Fuglelivet ved Presterødkilen

savner sidestykke i vårt land. Nær 175 forskjellige fuglearter er hittil funnet i det lille området, d. v. s. vel halvparten av alle fuglearter som er funnet i Norge. Herav kan nevnes dvergdykker, flamingo, lappfiskand (årlig), lerkefalk, vannrikse (årlig), hvitbrystlo, svarthalespove, alaskasnipe, dvergmåke, svartterne og isfugl. Av Norges 29 andearter er 17 funnet ved Presterødkilen, og av våre vadefuglearter er 30 funnet i området.

Presterødkilen er i sommerhalvåret tilholdssted for 50—200 gravender. (Arten hekker i området.) Blant de faste hekkefugler finner vi også rørsanger, sivsanger, sivhøne og gule erler (*Motacilla flava*).

Om vinteren kan andebestanden periodevis gå over 1 500 individer. I

de senere år har intensiverte ringmerknings og trekkundersøkelser av fugl pågått i området. Bl. a. er vel 7 000 fugl hittil ringmerket ved Presterødkilen. Disse merkinger har allerede gitt ytterst verdifulle data om trekkforhold i Oslofjordområdet.

Reservatoppleggets betydning

ligger på forskjellig plan. Ut fra rent lokale, samfunnsmessige interesser tar planen sikte på å forme de omliggende deler til et tur- og parkområde som en ramme om Norges mest fuglerike bukt. Dette må sees i sammenheng med den rekreative betydning mindre friområder har, og vil få i områder med et så raskt utbyggings-tempo som Tønsberg-distriktet.

Rent turistmessig har selvsagt også slike reservatopplegg sin verdi, med den økende naturinteresse vi opplever idag. (Et mellom-svensk innsjøområde besøkes hver vår av 10—15 000 mennesker på grunn av stedets fugleliv.)

Videre må Presterødkilens muligheter som undervisningsreservat for naturfagundervisningen ved distriktets skoler nevnes. Den rent vitenskapelige og naturvernmessige betydning av Presterødkilen naturreservat har forskjellige sider. Av stor betydning er det forhold at lokaliteten representerer en naturtype som idag er i ferd med å forsvinne i vårt land. Reservatet vil utgjøre et viktig ledd i vårt norske opplegg for fuglereservater og dessuten gå naturlig inn i det europeiske Project Mar (for et nett av vannfuglereservater i Europa). Her er Norge f. ø. svært dårlig representert fra før.

Som vitenskapelig studiefelt er området velegnet for undersøkelser og ekskursjoner innen feltene zoologi, botanikk og limnologi, noe Oslo Universitet i økende grad vil kunne dra fordel av.

Over: Presterødkilen er en viktig samlingsplass for gravender. Om sommeren kan over 200 ha tilhold der.

Til høyre: Under trekket vår og høst er Presterødkilen rasteplass for en lang rekke fuglearter. Dvergsnipene hører til dem som kommer fra den nordlige del av Skandinavia og områdene østover mot Sibir.

Nedenfor: Beitende myrnsiper på høsttrekk. I Europa legges det nå opp et nett av vannfuglereservater som sikrer rasteplasser langs trekkveiene (Project MAR) Presterødkilen naturreservat kan bli et viktig norsk bidrag til dette.

Til høyre takrør i Presterødkilen. Nederst Træleborg-odden ved Presterødkilen.

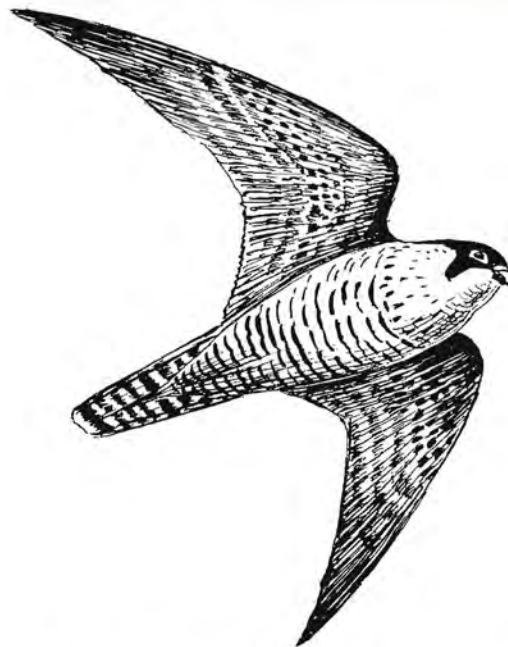
Den reservatplan

som nå taes opp i samarbeide med de lokale myndigheter og planleggingsavdelingen for Tønsberg-distriktet skulle gjøre det mulig å bevare dette verdifulle naturområdet.

Planen vil sikre en av vårt lands mest verdifulle fuglelokaliteter etter prinsipper som tilgodeser både viten-

skapelige og mer direkte samfunns-tjenlige krav. En forsvarlig løsning av denne saken burde være selvsagt.

Dens videre forløp har imidlertid krav på betydelig interesse. Resultatene vil nemlig vise hvor dyptgående forståelsen for den samfunnsmessige betydning av naturvernarbeide i våre tettbygde strøk er —.

Tegn. Einar Meling.

A. BERNHOFT-OSA

KONTROLL MED PRIVATE PREPARANTER?

Den propaganda som i mangfoldige år har vært drevet for rovfuglenes «utryddelse» har satt dype spor etter seg. Og selv om det nå helst snakkes om bekjempelse av rovviltet, så blir det ikke lett å få vekk følgene av en slik ensidig agitasjon.

Således er det dessverre ennå mange som ikke aner at alle ugler, bortsett fra hubroen, er totalfredet. Om det vitner de stadige forespørslers fra folk som vil ha en ugle utstoppet. Vedkommende som i de fleste tilfeller selv har skutt fuglen, kan ikke begripe at uglene er nyttige skapninger som bør vernes. — «De har jo krum nebb og kvasse klør, og da må de være skadelige».

Lærer Halfdan Møller fortalte meg at en sportsforretning i en småby hadde stilt ut flere kattugler og perleugler som var til salgs. Sportshandleren opplyste at det var fugler som var blitt skutt og innlevert for mon-

tering. Men de var ikke blitt avhentet og skulle derfor selges.

For noen år tilbake berettet en fyrvokter på Lista at to mann gikk rundt og skjøt fugl midt i fredningstida. Karene sa at de representerte et firma som leverte utstopte fugler til skolesamlinger. Men noen lisens for innsamling hadde de ikke vist fram.

Ved besøk hos enkelte som driver privat med utstopping, er det ofte lett å se at jaktlova stadig blir overtrådt. Om det vitner rekker av monterte kattugler, perleugler, hornugler og jordugler. Dertil kommer andre fugleslag som er skutt i fredningstida. Det er nok de ferreste som er funnet døde eller skadde.

En avis gjorde nylig reklame for en tenåring som var så flink til å stoppe ut. Det ble også opplyst at han tok imot fugl til montering. Et fotografi av hans lager viste at det ikke bare var fredløse fugler han hadde fått innlevert.

På et årsmøte i Naturvernforbundet tok jeg i sin tid opp spørsmålet om det ikke burde føres kontroll med denne virksomheten. Nå da det er blitt mer interesse for naturvern også i vårt land, får man håpe at saka kan bli tatt opp igjen og at det innføres en enkel kontrollordning med disse private preparantene. Dersom det ble plikt å føre lister med data over alle innleverte fugler og hvem som kom med dem, ville nok utstopperne bli mer forsiktige med å ta imot fugl i fredningstida. Etter min erfaring ville derved mange fugler — og ikke minst mer sjeldne arter — bli reddet fra å stå som «pynt» på en kommode inntil de ble ødelagt av møll og biller og havnet i søppeldunken.

Slike kontrollister måtte sendes inn f. eks. til distriktsmuséene eller naturvernforeningene. Og det måtte bli høve til eventuelt å foreta kontroll hos dem som tar imot fugl og dyr til utstopping.

Det er nok dem som vil synes at en kontrollordning smaker av «politistat». Men lisens og kontroll på dette felt vil svare omtrent til den tillatelse som det forlanges av dem som ønsker å nytte japanske fuglenett ved ringmerking av trekkfugler.

Til slutt kan nevnes en bestemmelse man har i Vest-Tyskland. Vil en fuglevenn kjøpe seg en levende nattergal, må han ha lisens fra myndighetene. Og lisensen må forevises hos fuglehandleren og kjøperen kvittere for fuglen. Listene over solgte nattergaler og enkelte andre fugleslag blir kontrollert.

Da nattergalen er en meget populær burfugl i Tyskland og er lett å fange, har man innført denne ordning for at ikke alt for mange skal forsvinne.

NATUREN SOM SØPPEL- KASSE

*Motstående side: Fra
Thamshavn, Orkdal.*

*Over: Utslipp fra trefor-
edlingsbedrift, Løten.*

*Til venstre: Advarsel i vei-
kanten, Innhavet, Nord-
land.*

*Nedenfor: Forgrunnsstaf-
asje ved Kalhovd, Har-
dangervidda.*

Fotografier av
BJØRN BJØRNSRUD

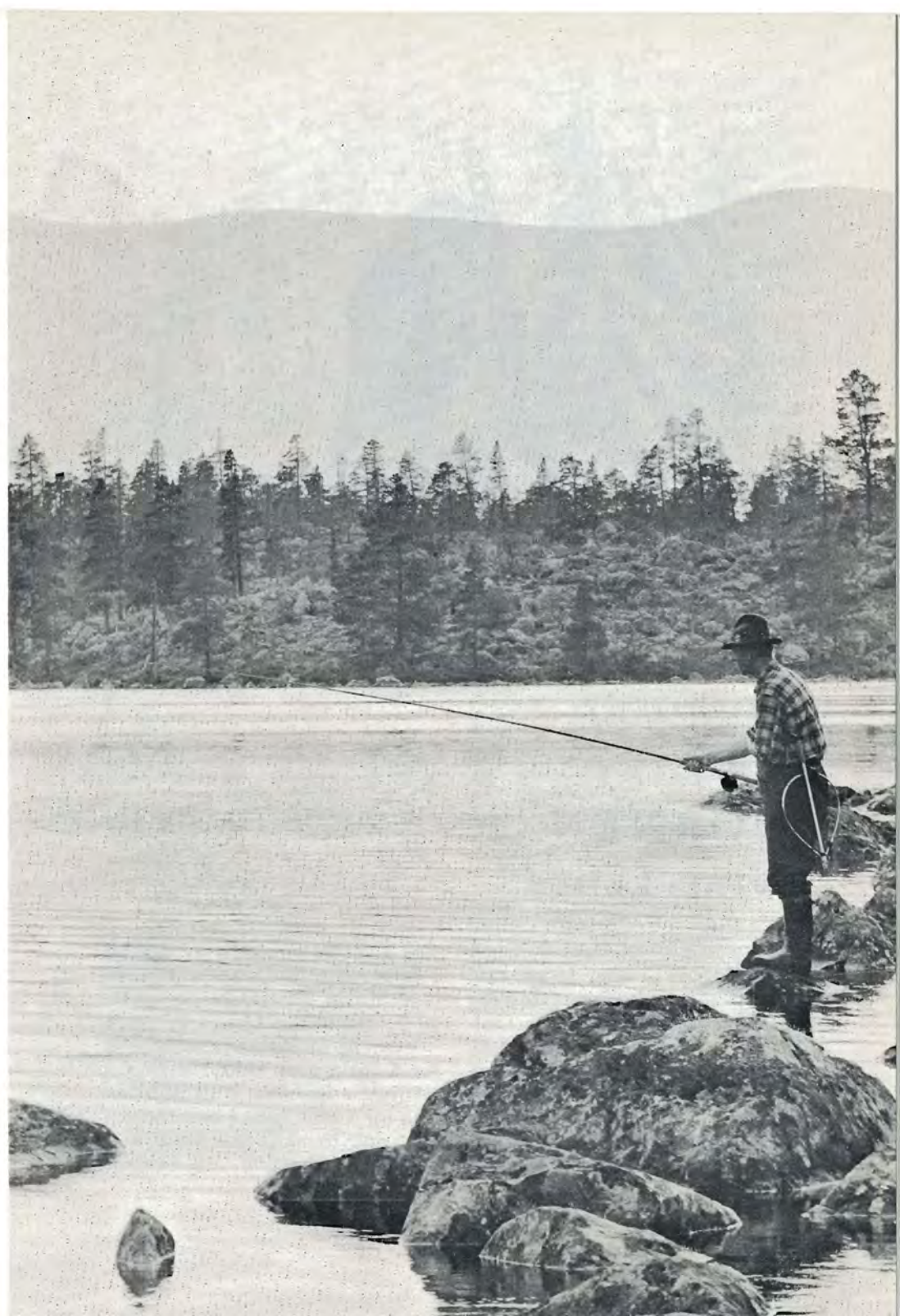

ØST FOR FEMUNDEN

I utkanten av den fredede urskogen i Gutulia ligger Gutulisetra. Motstående side: Storfisketjern og Store Svukuen i den planlagte nasjonalparken i Femundmarka. Foto Ragnar Frislid.

Dette oppslaget er innrykket av

DEN NORSKE BRYGGERIFORENING

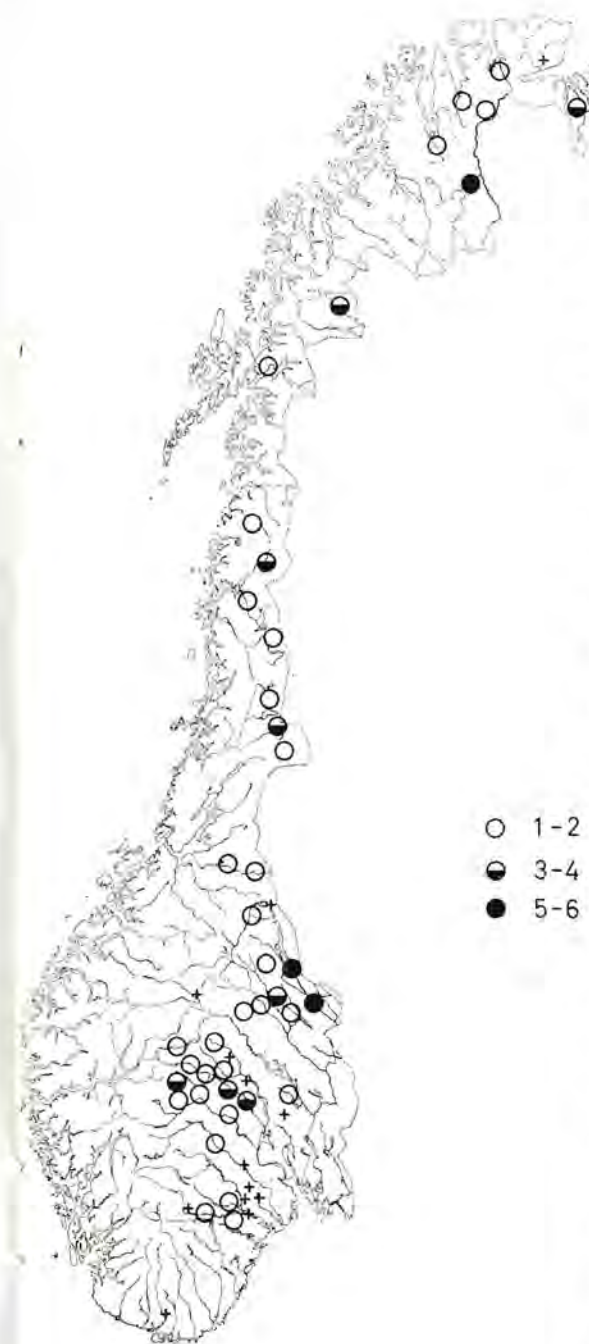
SVEIN MYRBERGET

BØR BJØRNEN TOTALFREDES?

På Norges Naturvernforbunds landsmøte i Tromsø 11. juni 1966 ble det rettet en henstilling til «den ærede Kgl. Norske Regjering om totalfredning av bjørnen med øyeblikkelig virkning på grunn av den hensynsløse jakt på dette umistelige villdyr i Norges fauna . . . Bjørnestammen er hele Nordens felleseie, og det må være en oppgave også for Nordisk

Råd å hindre utryddelse av bjørnen i de nordiske land.» Saken er sendt bl. a. Statens viltundersøkelser til uttalelse. Her trykkes denne i sin helhet.

Vesentlig for vurdering av behovet for å innføre en radikal endring i jaktreglene for bjørn, er de tendenser man har kunnet spore i bjørnebestanden under de nåværende lover. Reglene har for bjørnens vedkommende

stort sett vært de samme siden loven av 3. mars 1932, som innførte jakttid på bjørn fra 15. mai til 1. november. Under siste verdenskrig var bjørnen noen år totalfredet. For Troms og Finnmark ble jakttiden i 1966 og 1967 satt til 15. juni—31. oktober.

Her vil det først redegjøres for hvilke forandringer man har kunnet spore i den norske bjørnebestanden i tiden 1932—1965 på grunnlag av materiale innsamlet ved Statens viltundersøkelser. Det har vært naturlig ved databehandlingen å dele landet i 6 områder: 1) Hedmark, 2) Sentrale Syd-Norge (Akershus, Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark og Aust-Agder), 3) Vestlandet, 4) Trøndelag, 5) Nordland, 6) Troms og Finnmark. Fylkene Vest-Agder og Østfold hvor det i de senere år ikke med sikkerhet har vært observert bjørn, er ikke nærmere behandlet.

Utbredelse i Norge

Nåværende. — På kartet vises den nåværende utbredelse bygd på avis-meldinger i årene 1960—1965. Bjørnen har i dette tidsrom med rimelig sikkerhet forekommet i 42 av landets 680 herreder, først og fremst da i Sentrale Syd-Norge og i Nord-Norge (tabell 1). Utenom Vassfartraktene og Troms og Finnmark dreier det seg vesentlig bare om streifdyr, og det er høyst usikkert om reproduksjon har funnet sted i andre landsdeler i de senere år. Enkelte usikre meldinger om binne med unger foreligger dog fra Hedmark.

Kartet viser herreder hvor bjørnen har forekommet i tiden 1960—65 bygd på avismeldinger. Kryss viser usikre observasjoner. Skravering av sirkelene antyder i hvor mange av de seks år bjørnen er meldt observert (symbolforklaring i figuren).

Kilde	Olstad	Avismeldinger		
		1935—43	1948—53	1954—59
År	1935—43	1948—53	1954—59	1960—65
Hedmark	0	7	11	6
Sentrale Syd-Norge	14	16	19	17
Vestlandet	2	3	3	0
Trøndelag	4	6	8	6
Nordland	7	9	5	6
Troms og Finnmark	9	5	7	7
Total	36	46	53	42

Tabell 1. Antall herreder med bjørneobservasjoner ifølge Olstads «Jaktzoologi» og avismeldinger. Herredsgrensene av 1955 er overalt benyttet.

Forandringer i perioden 1932—1965. — Tabell 1 gir en sammenligning mellom antall herreder med forekomst av bjørn omkring 1940 og i senere år. Antall herreder er dog ikke direkte sammenlignbart da det omkring 1940 opereres med forekomst i løpet av 9 år; for den senere tid dreier det seg om seks-års perioder. Kildene er heller ikke de samme i alle perioder.

Bjørnen forekommer nå mer eller mindre regelmessig i en rekke herreder i Hedmark, mens den omkring 1940 trolig ikke ble observert i det hele innen fylket. På Vestlandet er det grunn til å gå ut fra at den er totalt utryddet (den siste felt i 1956). I det Sentrale Syd-Norge, Trøndelag

og Nord-Norge synes det vesentlig bare å ha forekommet lokale variasjoner i bjørnens forekomst. For landet som helhet ble den meldt observert i flere herreder på slutten av 1950-tallet enn både før og etter den tid.

Antall bjørn i Norge

Nåværende. — Undertegnede har ved forskjellige anledninger antydnet at den norske bjørnebestand ligger et sted mellom 25 og 50 bjørner. Dette bygger i alt vesentlig på gjetninger, og jeg vil ikke prøve å underbygge eller begrunne tallet nærmere her, men bare fastslå at jeg fremdeles fastholder min vurdering. Det er grunn til å tro at

Tabell 2. Antall aksepterte observasjoner av bjørn ifølge avismeldinger.

År	1948—53	1954—59	1960—65
Hedmark	50	70	50
Sentrale Syd-Norge	39	55	34
Vestlandet	7	6	0
Trøndelag	38	36	20
Nordland	27	20	20
Troms og Finnmark	17	37	42
Total	178	224	164

År	1948—53	1954—59	1960—65
Antall observasjoner i Vassfaret	20	32	15
Antall observasjoner i nabo-områder i antall herreder ¹⁾	17 12(+9)	22 16(+2)	18 15(+7)

Tabell 3. Antall aksepterte observasjoner av bjørn fra Vassfaret og fra nabo-områdene definert som resten av Oppland (unntatt øvre Gudbrandsdal) og Buskerud, Vestfold og Telemark. For sistnevnte område er også angitt herreder med opplysning om bjørn. ¹⁾ I parentes i tillegg oppgitt antall herreder med ikke aksepterte meldinger, da forfatterens personlige skjønn i de fleste tilfelle har vært avgjørende for vurderingene.

minst halvparten av den norske bjørnebestand finnes i Nord-Norge. Dosent dr. Kåre Elgmork har anslått den lokale bestand i Vassfaret til 10—20 individer; det høyeste av disse tall forekommer undertegnede å være vesentlig for høyt.

Forandringer i perioden 1932—1965. — Blant annet som en følge av den overfor beskrevne forandring i utbredelsesområdet i denne perioden, vil en lokalt ha hatt både oppgang og nedgang i bestanden. I landsmålestokk har vi imidlertid ingen data som kan benyttes til å belyse variasjoner i det totale antall i hele perioden, idet regulære viltrapporater er dårlig egnet for slike studier av en art som bjørnen. For den siste del av tidsrommet, fra 1948 til 1965, kan systematisk innsamlende avisutklipp gjennom «Norske Argus» kunne avspeile visse tendenser. Et slikt materiale vil dog innebære store muligheter for feilvurderinger, uten at jeg vil diskutere dette nærmere her. Tabell 2 antyder at man trolig har hatt en reduksjon i antall observerte bjørn fra perioden 1954—59 til 1960—65, da det er liten grunn til å anta at eventuelle bjørneobservasjoner vanskeligere skulle komme inn i avisen i siste periode enn første. (Det måtte i så fall være en følge av at den såkalte «avisdød» har ført til færre lokalaviser.) Man skulle vel også

kunne anta at menneskets ferdsl i naturen ikke har avtatt vesentlig i de senere år. Da de fleste bjørneobservasjoner blir gjort av bygdefolk, vil imidlertid denne folkegruppes ferdsl i terrenget influere sterkt på bjørneobservasjonene, og omlegning av metoder i skog- og jordbruk kan lokalt ha ført til en nedgang i bygdefolkets ferdsl i naturen i de senere år. Undertegnede er dog av den oppfatning at reduksjonen av bjørnemeldinger i avisene avspeiler en reell nedgang i den norske bjørnebestand i de seneste år. Det eneste unntak fra denne tendens i tabell 2 gjelder Troms og Finnmark. Det er dog vanskelig å vite hva en skal legge i dette, da det i den senere tid har vært ekstraordinært mye avisskriving om bjørnene i Karasjok, noe som kan ha ført til at en langt større del av observasjoner av bjørn da kom inn i avisene enn hva som tidligere var tilfelle.

Av spesiell interesse er den såkalte Vassfarstammen. Avismeldingene antyder ifølge tabell 3 samme tendens innen denne bestand som for landet som helhet, med en topp i observasjonene i siste halvdel av 1950-tallet. Også dr. Elgmork (pers.comm.) sitter inne med rapporter som antyder en nedgang i den senere tid. Denne nedgang synes å finne sted til tross for at det siste bjørnefall skjedde i 1956,

og at det ifølge Elgmork ser ut til å bli produsert unger praktisk talt hvert år. Man kunne tenke seg at menneskets aktivitet har gjort området lite beboelig for bjørn og at den derfor har trukket ut, men som tabell 3 antyder kan man ikke spore en eventuell økning i bjørneobservasjoner i naboombådene på grunnlag av avismeldinger.

Der er således grunn til å gå ut fra at det i de seneste år i landsmålestokk har vært en nedgang i antall bjørn, muligens med unntak av Troms og Finnmark.

Avskytning

I tabell 4 er gitt en oversikt over antall felte bjørner i Norge i tiden 1930—1965, i alt 64 stykker på 36 år. Med unntak av perioden 1936—41, da det ble felt svært få bjørn, har det stort sett blitt avlivet to bjørn pr. år her i landet.

For 31 bjørner felt i tiden 1946—1962 har man noenlunde grundige data om fellingsmåned og hva som foranlediget jakten etc. (tabell 5). Selv om disse neppe er helt representative for alle de felte bjørner i tidsrommet, vil opplysningene likevel kunne gi et holdepunkt. For 9 av de 31 var kanskje bjørnejakten i seg selv det vesentligste motivet for etterstrebelen, men i noen av disse tilfelle har bjørnedrepte sauer året før innen herredet vært en medvirkende årsak. Alle disse 9 ble felt i mai måned. Hele 11 av bjørnene er avlivet direkte i forbindelse med drepte sauer, 7 under annen jakt i første rekke da elgjakt. To er avlivet ved tilfeldige møter, det dreier seg i begge tilfelle om unge bjørner. To er ulovlig tatt i saks, den ene av disse oppgitt ved et uhell å ha gått i jerve-saks.

Så vidt en vet er etter 1945 binner avlivet bare i Vassfaret og i Finnmark.

For 7 bjørn avlivet i tiden 1960—65 kjenner en skuddpremiens størrelse. For 3 ble det ikke betalt premie, to av disse var små unger. Gjennomsnitt for de fire resterende var kr. 1638 900—2 350). Skuddpremiene kommer i sin helhet fra kommunene.

Skader

I perioden er ett menneske sterkt skadet av bjørn, en elgjeger i Karasjok.

Man har flere eksempler på at bjørn har drept hjortedyr som elg og tamrein, men disse skader er for tiden ubetydelige. Det foreligger tålig gode beviser for at bjørnen siden 1956 har drept 6 kyr og kalver i Finnmark. I tillegg kan den ha drept ett storfe i Vassfartraktene. Disse dyr ble erstattet med kr. 5 300 fra Viltfondet.

Langt vesentligere er skadene på sau. Siden 1948 har Staten utbetalt erstatninger for sau drept av bjørn. I den første tiden gjaldt dette bare Engerdal, men etter hvert har hele landet kommet med. Først fra og med 1956 kan en imidlertid regne med at det var så godt kjent over alt at man kan få slike erstatninger, at disse søknader kan benyttes til å belyse skadeproblemet i landsmålestokk. Det har stort sett vært ydet billighetserstatning. For tiden betales kr. 200 for voksen sau, 150 for gimre og 100 for lam. Hvis bjørnedrepte sau blir gjenfunnet, er det stort sett lett å påvise at bjørn i det minste har vært og spist på sauen. Ofte blir imidlertid sauen ikke gjenfunnet, og søknadene bygger ikke sjelden mer på indisier enn enn egentlige beviser. Ved usikre beviser for bjørn utbetales bare en viss

År	1930-35	1936-41	1942-47	1948-53	1954-59	1960-65	Total
Hedmark	0	0	1	2	3	4	10
Sentrale Syd-Norge	2	1	4	2	1	0	10
Vestlandet	2	0	1	0	1	0	4
Trøndelag	0	0	2	1	1	0	4
Nordland	3	2	3	4	7	3	22
Troms og Finnmark	5	0	1	1	3	4	14
Total	12	3	12	10	16	11	64

Tabell 4. Avskytningstatistikk for bjørn 1930—65. Total for 6 og 6 år.

prosent at de vanlige satsene for sauene, ofte omkring 2/3. Bare unntaksvis har man ytet tillegg for produksjonstap eller for særlig verdifulle dyr. Erstatningene går fra Viltfondet.

I alt er det i løpet av de 10 år 1956—1965 utbetalt kr. 116 700 på 899 krav (tabell 6). Selv om det ikke foreligger holdbare beviser for at alle disse sauene er drept av bjørn, må man regne med at et visst antall sau drept av bjørn ikke blir krevd erstatning for, da eieren ikke kjenner til det eller kan bevise det. Undertegnede har anslått det årlige tap av sau på beite i Norge til ca. 100 dyr, for en stor del voksne søyer. Men en må nevne at data innsamlet av Rovdyrskadeutvalget antyder at bøndene selv mener at de i 1964 mistet omkring

400 sauer grunnet bjørnen (tabell 6). (Behandlingen av dataene kan ha gitt et noe for høyt tall.)

I alle tilfelle har man lov til å slå fast at tapet av sau grunnet bjørn i landsmålestokk er for lite til å bety noe for lønnsomheten av saueavl, idet det trolig dreier seg omkring 1/10 promille av den samlede bestand. Men tapene rammer gjerne enkelte distrikter og enkelte eiere, og da kan tapene bli høyst følelige. Ifølge tabell 6 peker særlig Hedmark seg ut som et problemområde, det gjelder særlig herredene Engerdal, Trysil og Rendal. Til en viss grad har man ganske store tap også i Trøndelag og Nordland, mens i de to områder av landet hvor vi har faste, produktive bjørnebestander — Sentrale Syd-Norge og de to

Tabell 5. Fellingsmåned for bjørn og hva som foranlediget jakten etc. 1946—1965.

Direkte årsak til bjørnejakten etc.	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Total
Selve bjørnejakten	9						9
Direkte forbindelse med drept sau	2	4	1	2	1	1	11
I forbindelse med annen jakt					6	1	7
Tilfeldig møte		1	1				2
Tatt i saks	1					1	2
Total	12	5	2	2	7	3	31

År	1964	1964	1956—65	
Kilde	Statistisk sentralbyrå	Rovdyrskadeutvalget	Erstatningssaker	
Antall sau	Sluppet på beite	Drept av bjørn	Antall krav	Erstatningssum
Hedmark	93 014	96	445	54 875
Sentrale Syd-Norge	298 473	112	41	4 420
Østfold + Vest-Agder	43 104	0	0	0
Vestlandet	929 143	0	0	0
Trøndelag	193 797	68	246	37 070
Nordland	166 421	124	105	14 567
Troms og Finnmark	186 517	15	62	5 780
Total	1 940 469	415	899	116 710

Tabell 6. Oppgaver over bjørnedrepte sau i Norge 1956—1965.

nordligste fylker — er skadeproblemet langt mindre.

Det har fra mange hold blitt hevdet at lokalt kan bjørneskadene bli så alvorlige at man har måttet slutte med sau. Man har stilt problemet «Skal man ha sau eller bjørn». For å belyse dette ble forespørsler sendt til herredsagronomene i en rekke herreder hvor det var kjent at bjørn har drept sau i tiden 1956—1965. En fikk svar fra følgende herreder: Trysil, Engerdal, Rendal, Ringerike, Luster, Røros, Selbu, Tydal, Overhalla, Høylandet, Lierne, Hattfjelldal, Beiarn, Ankenes, Alta og Karasjøk. Bare ytterst få av disse rapporter mener at redselen for bjørn innvirker på saueholdet i bygda, og i tilfelle da som regel bare hos en del eiere. I Engerdal f. eks. har man dog nå omkring bare halvparten av sauetallet sammenlignet med for 20 år siden, noe som tilskrives bjørnen, men også der er antall sau stigende for tiden. Denne stigning henger sam-

men med en omlegging av jordbruket i fjellbygdene. Flere av herredsagronomene presiserer at man har små muligheter for å verne sauene mot bjørn ved tiltak som fellesgjæting. Mange påpeker også at i de tilfelle hvor sikre beviser foreligger, burde det gis fullverdiestatning.

Bjørnen i våre naboland

Bestand. — Den svenske bjørnebestand har av flere blitt anslått til 2—300 dyr. Ifølge Bertil Haglund (pers.comm.) er bjørnebestanden «trots sterk beskattning tåmligen livskraftig». Det felles årlig 10—30 bjørner. Det kjennes ingen talloppgave over bestandene i Finland og Sovjet, men det meldes av flere om gode bestander som ikke i øyeblikket er i fare for utryddelse.

Lover. — For Sverige gjelder følgende: I Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland og Jämtland er jakt-

tiden september og oktober måned, i Härjedalen 1.—15. oktober. I resten av landet er den totalfredet. Ved direkte angrep og for å verne husdyr har man en utstrakt forfølgelsesrett (ifølge B. Haglund og G. A. Bouveng).

I Finland er jakttiden på bjørn for 1967—69 satt til 15. april—15. oktober. Det er forbudt å drive bjørn fra hi eller skyte bjørnen i hi, og å benytte snøscooter under jakt, men nesten alle andre metoder, inkludert saks, er tillatt (ifølge dr. Matti Helminen).

For Murmansk-provinsen i Sovjet har formannen i Russlands jeger- og fiskerforbund opplyst at bjørnejakt er tillatt hele året for alle som har jaktrett. Også hijakt er tillatt og meget utbredt.

Skader. — En kjenner ingen direkte oppgaver over bjørneskader i våre naboland. Fra Murmansk opplyses at den gjør store skader på reindriften, mens dette neppe er tilfelle i Sverige og Finland. I de to sistnevnte land er det langt færre sau enn hos oss, ifølge en FAO-rapport 1963 omkring 190 000 sau i Sverige, 240 000 i Finland. I Sverige fins en ikke uvesentlig del av sauene ikke i bjørnedistrikter, men blant annet på de store øyene som f. eks. Gotland.

Oppsummering av data

Det er innenfor landets grenser trolig 25—50 bjørner, og det felles årlig omkring to stk. Det er grunn til å gå ut fra at i det minste i Syd-Norge har bestanden avtatt noe i de aller siste år. Da en vesentlig del av vår bjørnebestand fins i grensetrakter, vil neppe den lille avskyting her i landet være eneste årsak til nedgangen; forholdene i våre naboland vil også spille en stor rolle. En mulig nedgang i vår

nasjonale Vassfarstamme kan ikke tilskrives jakten.

Produktive, faste bjørnebestander fins trolig bare i Vassfartraktene og i Troms og Finnmark. Disse gjør relativt små skader. I Hedmark, Trøndelag og Nordland dreier det seg trolig vesentlig om streifende hanbjørner som lokalt kan gjøre stor skade. På Vestlandet er bjørnen etter alt å dømme utryddet.

Det totale sauetap grunnet bjørn er anslått til 100 sau årlig. Men da tapene kan ramme spesielle bygder og eiere, kan de få noen innflytelse på utviklingen av saueholdet i enkelte av disse bygder.

Man må kunne si at de norske nåværende lover gir bjørnebestanden bedre vern i Norge enn i Finland og Sovjet, og til tross for en kortere jakttid enn hos oss i Sverige blir bjørnen der sterkt beskattet. Grunnet langt færre sau i Sverige og Finland enn hos oss, blir skadeproblemene forskjellige i de nordiske land.

Fredningstiltak

Som ovenfor nevnt er det grunn til å gå ut fra at i de aller siste år har trolig den norske bjørnebestand avtatt noe, og det kan derfor være grunn til å overveie fredningstiltak. Av slike vil totalfredning være et spesialtilfelle.

I tabell 7 har man tatt for seg de 31 bjørner felt i 1946—65 hvor en har brukbare data for felling (jfr. tabell 5). En har i hvert enkelt tilfelle prøvd å vurdere om bjørnene ville ha blitt felt hvis loven hadde satt en annen jakttid. Det går frem at ved totalfredning ville trolig omtrent halvparten så mange bjørner ha blitt felt som ved jakttid 15/5—31/10, idet en har måttet forutsette at selv ved

Jakttid	15/5—31/10	15/6—31/10	15/6—14/9	Totalfredning
Hedmark	9	9	5	4
Sentrale Syd-Norge	3	2	2	1
Vestlandet	1	0	0	0
Trøndelag	2	1	1	1
Nordland	8	7	7	7
Troms og Finnmark	8	4	3	2
Total	31	23	18	15

Tabell 7. Antall teoretisk felte bjørner i 1946—65 under ulike jakttider, forutsatt samme jakttid over hele landet. Bare de bjørner hvor en har noenlunde brukbare opplysninger om fellingsmåte og tidspunkt er tatt med her.

totalfredning vil man i mange tilfelle grunnet skadeproblemer måtte gi dispensasjon fra fredningen, og at ulovlig felte bjørner også nå ville ha blitt avlivet. Trolig gir tabellen et noe for gunstig resultat for virkningen av totalfredning da en må anta at en del av de bjørnene som grunnet totalfredning i første omgang ble spart, senere ville ha blitt avlivet grunnet skadeproblemer. En må derfor kunne slå fast at en totalfredning som innebærer muligheter for dispensasjon for felling av skadebjørn neppe reduserer avskytingen av bjørn med mer enn det halve. Av tabell 7 går det også frem at en jakttid 15/6—14/9 neppe ville ha ført til svært mange flere felte bjørner enn totalfredning, idet som nevnt ovenfor de fleste bjørner som ikke felles i direkte sammenheng med drept sau, blir avlivet i mai måned eller under annen jaktutøvelse etter 15. september.

For å ta standpunkt til hvilke fredningstiltak som er ønskelige, må man presisere hva man ønsker å oppnå. Det går frem av Norges naturvernforbunds henvendelse at man ønsker å hindre en utryddelse av bjørnen både i Norge og i Norden ellers.

Uttalelser fra de andre nordiske land går imidlertid ut på at det der ikke er noen direkte fare for utryddelse. Det bør derfor først og fremst være hensynet til den norske bjørnebestand som er avgjørende for våre fredningstiltak. At en stor del av vår bjørnebestand finnes i grensetrakter, vanskeliggjør imidlertid problemet i praksis, og en felles nordisk behandlingsmåte av bjørnen i grensetrakter vil derfor være høyst ønskelig.

Først må man vel presisere at det å verne bjørnen mot utryddelse i Norge, ikke nødvendigvis innebærer at den vernes overalt i landet. Etter undertegnede skjønn bør bjørnen behandles ulikt i forskjellige landsdeler alt etter skadeproblemene omfang og mulighetene for å ha en levedyktig bjørnebestand:

1. Det Sentrale Syd-Norge: Det dreier seg her om en spesiell norsk stamme som bør bevares. Skadeproblemene er relativt små. Det er kanskje tvilsomt om man ved lovbeskyttelse klarer å bevare bestanden da en mulig nedgang i de senere år neppe skyldes avskyting. Likevel bør man ikke la en totalfredning være uprøvet. Området kan kanskje avgrenses til fyl-

kene Akershus, Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust-Agder og den del av Oppland som ligger syd for Fron-Lom.

2. Vestlandet: Bjørnen er her trolig utryddet. Da man på Vestlandet har halvparten av den norske sauebestand, vil det neppe være ønskelig med bjørn i landsdelen.

3. Hedmark, Trøndelag og Nordland: Det finnes her så vidt man vet få bjørner, vesentlig da streifende hanbjørner, som til dels volder stor skade. Å gi disse bjørnene et ytterligere vern vil neppe ha noen hensikt for å bevare den norske eller nordiske bjørnebestand. Da man så likevel må ha regler for felling av skadebjørn — og det i de seneste år så vidt vites i alt vesentlig bare har vært skadebjørner innen distriktet — ville en totalfredning gi mange praktiske problemer for administrasjonen og for husdyreierne og trolig stor misnøye i distriktene. De ovenfor nevnte forhold vil for det første kunne føre til at man politisk vanskelig får gjennomført ønskelige vernetiltak i andre landsdeler, og for det andre til en nedbrytning av respekten for generelle naturverntanker i de nevnte fylker. Da fredningen her som nevnt heller ikke betyr noe vesentlig for den norske bjørnebestand, kan totalfredning ikke anbefales.

4. Troms og Finnmark: Her finnes en ganske brukbar produktiv bjørnebestand og skadeproblemene er overkommelige. Selv om tendensene i bestandsstørrelsene her er svært usikre, kan det være grunnlag for å gi bjørnen bedre vern enn loven av 1932. Dette er forsåvidt alt gjort iogmed forlengelsen av fredningstiden med en måned om våren de to siste år for å unngå snøscooterjakt. Denne bestemmelse bør gjøres gjeldende «inntil videre». Man kan også overveie om

man skal gi bjørnen et enda sterkere vern, f. eks. frede den fra elgjaktens begynnelse.

En har ved vurderingen lagt vekt på å få en smidig ordning når det gjelder å felle skadebjørner, samtidig som bjørnen blir gitt et større vern i de landsdeler hvor det er særlig ønskelig å beskytte den. Det vil imidlertid bli nødvendig å utarbeide spesielle regler for skadebjørn i de områder hvor det foreslås et sterkere vern. Disse må for det første gi grunneieren eller eieren av drepte husdyr på åstedet rett til selv uten videre å avlive eller bemyndige andre til å avlive slagbjørn tatt på fersk gjerning ved drap av husdyr. For det andre bør viltnemnda ha anledning til å gi tilatelse til enkelte navngitte personer å forfølge bjørnen ved sporing (om lovt teknisk mulig helst også da på annen manns grunn). Ved begge disse tilfelle bør det påligge jegeren ansvaret for å bevise at det virkelig er selve skadebjørnen som er felt. Viltstyret bør beholde retten til å gi spesielle personer anledning til generell bjørnejakt uten grunneierhensyn også i herrereder som er omfattet av en mulig totalfredning, såfremt særlige grunner skulle tale for det.

Man kan overveie om man i de områder hvor det innføres et sterkere vern for bjørnen, bør gi en *totalerstatning* av de bjørnedrepte husdyr og tamrein, for de dyr det virkelig kan bevises at bjørnen har drept. Om erstatningen da fortsatt bør gå over Viltfondet, kan diskuteres.

Det kan overveies om man bør sette som krav for de bjørner som ikke blir avlivet i den regulære jakttid eller direkte på åstedet, at skrotten (det flådde dyret) skal sendes Statens viltundersøkelser, som betaler ordinære frakttlegg.

LANDSMØTET I KRISTIANSAND

Møtet ble ledet av formannen, prof. dr. Anders Hagen. Ingen merknader til saklisten eller innkallelisen.

Landsmøtet mintes NNV's æresmedlem Thv. Kierulf og tidl. styremedlem Anton G. Johnson, som begge var avgått ved døden siden forrige landsmøte.

1. *Telegram til H.K.H. Kronprins Harald.*
Følgende hilsningstelegram ble sendt:
«Norges Naturvernforbunds landsmøte i Kristiansand sender sin høye beskytter de ærbødige hilsener».
2. *Underskrift av protokollen.*
Til å underskrive protokollen ble valgt Arne Berglia og Joseph Stumpf, Kristiansand.
3. *Årsberetning.*
Årsberetningen ble godkjent.
4. *Regnskap 1966.*
Kontorsjefen kommenterte regnskapet og revisor leste revisjonsberetningen.
Høydahl (ØNV) spurte hva som lå i posten «Informasjon for bedre byggeskikk, kr. 17 000,—». Kontorsjefen orienterte. Regnskapet ble enstemmig godkjent.
5. *Kontingentforhøyelse.*
Etter henstilling fra landsmøtet i 1966 la styret fram forslag om forhøyelse av kontingenten til kr. 15,— pr. år, gjeldende fra 1968.
Dette ble enstemmig vedtatt.
6. *Nye kretsforeninger.*
Nord-Trøndelag Naturvern (N-TNV), stiftet 17/11-66.
Oppland Naturvern (ONV), stiftet 20/11-66.
Generalsekretæren redegjorde for stiftelsen og de foreliggende søknader om opptagelse i NNV, og meddelte at styret hadde godkjent foreningenes vedtekter og anbefalte opptagelse.
Berglia (ANV) spurte hvilke retningslinjer som ble fulgt ved dannelse av nye kretsforeninger.
Generalsekretæren redegjorde for styrevedtak om at kretsinnstillingen mest mulig bør harmonere med landets administrative inndeling (herred, fylke, bispedømme etc.), men at distriktenes eget ønske må være avgjørende.
Møller (styret) orienterte om delingen av Trøndelag Naturvern, som han anså nødvendig for naturvernets fremme.

Høydahl (ØNV) pekte på ønskeligheten av en større klarhet når det gjaldt kretsforeningenes interesseområder.

Berglia (ANV) ønsket at kretsforeningene fikk til uttalelse en landsomfattende plan for den framtidige kretsinnstilling.

Foyen (VNV) ønsket ens betegnelse på kretsforeningene.

Generalsekretæren kunne også ønske seg dette, men mente at vår forskjelligartede natur kanskje umuliggjorde dette, og viste til foreningen Østfold Landskapsvern.

Krogh (S-TNV) pekte på at delingen av Trøndelag Naturvern hadde ført til navneforandring, — nå h.h.v. Sør-Trøndelag- og Nord-Trøndelag Naturvern. Tilsvarende navneforandringer kunne bli aktuelt også for andre kretsforandringer.

Deretter ble de to nye foreningene, Nord-Trøndelag Naturvern og Oppland Naturvern, enstemmig opptatt som medlemmer av Norges Naturvernforbund fra 1. jan. 1968.

7. *Forfatteren Mikkjel Fønhus æresmedlem av NNV.*

Med bakgrunn i et forslag fra Oppland Naturvern og etter enstemmig innstilling fra styret, ble forfatteren Mikkjel Fønhus utnevnt til æresmedlem av Norges Naturvernforbund for gjennom sitt mangeårige forfatterskap å ha bidratt vesentlig til en allmenn forståelse av naturvern-tanken.

Strømsæther (ONV) tok som venn og sambygding av Fønhus på seg å overbringe nyheten.

8. *Landsplanen for natur- og nasjonalparker.*

Med bakgrunn i brev fra Finnmark Naturvern foreslo styret at landsmøtet overfor Stortinget, Naturvernrådet og naturverninspektør Kristen Krogh ga uttrykk for sin takk for det resultat landsplanen hittil hadde ført til.

Landsmøtet sluttet seg til dette.

Krogh (S-TNV) takket for den anerkjennelse landsmøtet ga uttrykk for, og uttalte at et av ledemotivene under utarbeidelsen av landsplanen hadde vært å legge fram en plan som var gjennomførlig.

Lyng var misfornøyd med at det ikke var tatt avgjørelse om opprettelse av nasjonalparker i Femundmarka, Jotunheimen og på Saltfjellet.

Landsmøtet vedtok deretter en henstilling til Regjeringen om rask behandling, samt at Femundmarka, Jotunheimen og Saltfjellet nasjonalparker også må bli etablert.

9. *Valg av styre.*

32 stemmeberettigede møtte.

Generalsekretæren leste valgkomitéens innstilling.

Formannen meddelte at Møller ikke mottok gjenvalg da han var enig i forslaget til nye vedtekter hvor det foreslås at den som har vært medlem av styret i to perioder sammenhengende, ikke kan gjenvelges for den påfølgende periode. I stedet for Møller foreslo styret fabrikk-eier Anton Jenssen, Sør-Trøndelag.

Uttredende styremedlemmer var etter dette professor Ulf Hafsten Bergen, og kontorsjef Einar M. Møller, Sør-Trøndelag, (begge hadde

frasagt seg gjenvalg). Foreslåtte nye: professor Eilif Dahl, Akershus, cand. real Elgar Gaare, Sør-Trøndelag, fabrikkeier Anton Jenssen, Sør-Trøndelag, og professor Hans Kauri, Bergen.

Valgt ble *Jenssen* og *Kauri* med h.h.v. 18 og 24 stemmer. Dahl hadde 4 og Gaare 13 stemmer.

Uttredende varamenn var museumsdirektør Holger Holgersen, Rogaland, og oberstløytnant Hans Nøkleby, Eina. Begge hadde frasagt seg gjenvalg. Foreslåtte nye: landskapsarkitekt Arne Berglia, Vest-Agder, fylkeshagearkitekt Oddlaug Brunvoll, Nordland, professor Eilif Dahl, Akershus, og cand. real Elgar Gaare, Sør-Trøndelag.

Valgt ble: *Berglia* og *Brunvoll* med h.h.v. 27 og 24 stemmer. Dahl hadde 6 og Gaare 5 stemmer.

Formannen takket Holgersen og Møller på vegne av styre og forbund. De avgående styremedlemmer ga begge uttrykk for takk for en rik og inspirerende tid i NNV's landsstyre.

10. *Revisor og dennes lønn.*

Landsmøtet gjenvalgte Johan Engelstad og Jonn Hoen, stataut, revisorer, og fastsatte lønnen for 1966 til kr. 1 000,—.

11. *Valgkomité.*

Det ble vedtatt å nedsette en valgkomité som til landsmøtet 1968 skal legge fram forslag på kandidater til de ledige plasser som medlemmer og varamenn av syret. For at landsmøtet skal ha valgmuligheter, må det foreslås minst to navn for hver plass og tas hensyn til yrkesmessig og geografisk spredning.

Valgt ble:

Konservator Edv. K. Barth, Oslo, 17 stemmer,
professor Ulf Hafsten, Trondheim, 22 stemmer, og
gen.sekr. Toralf Lyng, Oslo, 24 stemmer.

12. *Tid og sted for neste landsmøte.*

Landsmøtet mottok en invitasjon fra Oppland Naturvern om å legge neste landsmøte til Lillehammer. Det ble overlatt styret i samarbeid med ONV å fastsette datoen.

13. *Vegtrafikkloven.*

Jørgensen (styret) foreslo at landsmøtet rettet en henvendelse til myndighetene om ordensforskrifter for vegfarende. Justis- og Politidepartementets norm for politivedtekter inneholder bestemmelser om forbud mot å kaste avfall på offentlig sted, men ikke alle kommuner har innført politivedtektene og folk flest kjenner dem ikke. Mente at tilsvarende ordensforskrifter snarest bør inn i trafikkreglene, som alle vognførere har plikt til å kjenne.

Landsmøtet sluttet seg til forslaget, og det ble av flere framholdt at tilsvarende bestemmelser må inn i sjøfartsreglene for å få slutt på nedsøplingen av våre fjorder og strender.

Styret ble pålagt å gjøre henvendelse til Samferdselsdepartementet.

14. *Saltstraumen, Nordland.*

Etter henstilling redegjorde formannen i Nordland Naturvernforening, fylkeshagearkitekt *Oddlaug Brunvoll*, for aktuelle planer vedr. fredning

av Saltstraumen, sikring av omliggende strandarealer og problemer i forbindelse med framføring av kystriksvegen i bru over straumen.

15. *Nyelendrede vedtekter.*

Formannen minnet om forslag til endringer av vedtektene som fra tid til annen var brakt fram. Som en følge av dette hadde styret sommeren 1966 nedsatt et utvalg til å framlegge nyelendrede vedtekter for NNV. Utvalget hadde bestått av

oberst O. M. Jørgensen, Sandnes,
advokat Reidar Soot, Oslo, og
forsøksleder Harald Sunne Høydahl, Oslo.

Kretsforeningene var høsten 1966 anmodet om å meddele vedtektsutvalget hva de mente burde komme med i vedtektene. Vedtektsutvalgets forslag var inntatt i «Norsk Natur» nr. 2/67. Senere (den siste måned før landsmøtet) var det til landsstyret innkommet en del forslag til endringer og tillegg fra interessegrupper og medlemmer. Landsstyret hadde innarbeidet en del av disse forslag i et alternativt vedtektsforslag. Dette ble delt ut under møtet.

Foyen (VNV) ga uttrykk for at kretsforeningene hadde hatt for liten tid til å drøfte saken.

Berglia (ANV) støttet Foen og mente vedtektene måtte til behandling i kretsforeningene og tas opp på neste landsmøte.

Jørgensen (styret) orienterte om styrets variant av vedtektsforslaget. Det vesentligste nye var muligheten for dannelsen av en ungdomsorganisasjon og begrensnng av styremedlemmenes funksjonstid.

Flere støttet *Foyen* og *Berglia*.

Formannen ga da uttrykk for at han oppffattet stemningen dithen at saken burde utsettes, bl. a. for bedre behandling i kretsforeningene. Mente imidlertid at det ville være verdifullt at saken ble debattert av landsmøtet.

Skedsmo (Oslo kateralskoles naturvernforening — OKNV) mente at selv om landsmøtet ikke fattet beslutning om nye vedtekter, burde det gi uttrykk for ønskeligheten av at forbundet straks vier ungdomsarbeidet stor oppmerksomhet.

Berglia (ANV) støttet *Skedsmo* og mente man burde vedta en interimordning som åpnet adgang for en landsomfattende ungdomsavdeling innen forbundet.

Foyen (VNV) pekte på de ulike interesser i distriktene og mente det var naturlig med ungdomsavdelinger tillagt kretsforeningene.

Skedsmo (OKNV) var uenig med *Foyen* og understreket sterkt behovet for en landsomfattende ungdomsorganisasjon.

Foyen (VNV) spurte hvilken aldersgrense man hadde tenkt seg.

Generalsekretæren meddelte at den påtenkte organisasjon måtte oppfattes som en kretsforening for ungdom med hele landet som distrikt. Ungdomsorganisasjonens vedtekter, hvori inntatt aldersbestemmelser, ville derfor kreve styrets og landsmøtets godkjennelse.

Møller (styret) orienterte om en voksende naturverninteresse blant ung-

dommen i Trøndelag og anbefalte at NNV vier ungdomsarbeidet større oppmerksomhet.

Normann-Hanssen (FNV) ga uttrykk for at landsmøtet måtte hilse ungdommens initiativ med glede.

Lyng foreslo at man allerede nå traff bestemmelser om å få ungdomsorganisasjonen inn i de eksisterende vedtekter.

Høydahl (ØNV) støttet Foyen i at ungdommen burde sortere under kretsforeningene.

Formannen mente man måtte se ungdommen som en egen gruppe som hadde krav på sin egen organisasjon.

Jørgensen (styret) trodde ikke man imøtekom ungdommens krav ved å inkorporere dem i kretsforeningene. Ungdommen må få komme til orde på høyere plan.

Skedsmo (OKNV) pekte på at det enda ikke eksisterte noen landsomfattende ungdomsorganisasjon, men arbeid med dannelse er igang. Var redd for at dette arbeid ville stagnere dersom NNV stilte seg avvisende til en ungdomsorganisasjon. Pekte også på den betydning en ungdomsorganisasjon kunne få for forbundets vekst.

Etter denne debatt om ungdomsorganisasjonen, gikk landsmøtet gjennom vedtektsforslaget punktvis. Herunder framkom ønske om at kretsforeningenes årsberetninger trykkes i «Norsk Natur». Da dette av økonomiske grunner ikke lar seg gjøre, var landsmøtet enig om at det henstilles til kretsforeningene å sende hverandre sine årsberetninger gjennom forbundets sekretariat.

Landsmøtet vedtok deretter et forslag fra *Skedsmo* med følgende ordlyd:

«Landsmøtet gir styret, og derigjennom sekretariatet fullmakt til å støtte en eventuell ungdomsorganisasjon for naturvern, inntil de endelige vedtekter som tar hensyn til ungdomsorganisasjonen blir vedtatt eller et nytt landsmøte tar silling til problemet».

Landsmøtet valgte deretter *Lyng* og *Foyen* som ytterligere medlemmer av vedtektsutvalget.

Vedtektsutvalget består etter dette av
oberst O. M. Jørgensen, Sandnes,
advokat Reidar Soot, Oslo,
forsøksleder Harald Sunne Høydahl, Oslo,
hovedbokholder Axel Foyen, Bergen, og
generalsekretær Toralf Lyng, Oslo,

og skal til landsmøtet i 1968 legge fram nytt forslag til vedtekter for NNV etter å ha vurdert de momenter som er kommet fram.

Formannen takket til slutt Agder Naturvernforening for tilretteleggelsen av landsmøtet 1967.

Møtet hevet.

Arne Berglia (s)

Anders Hagen (s)

Joseph Stumpf (s)

Magne Midttun (s)

Fra utstillingen av konkurranseutkast i Form og Flora.

BLOMSTERDRYSS PÅ FORM OG FLORA

I mars i år ble det av Norges Naturvernforbund, Norsk Skolehagelag, Det norske Hageselskap, Norsk Planteskolelag, Norsk Gartnerforening og Form og Flora utlyst en formingsoppgave for norske skolebarn fra 1. til 9. klasse.

Opgaven hadde som målsetting at: «barna ved egen innsats skal bli opptatt av plantenes liv og i kombinasjon med skolens undervisningsform, få utviklet en forståelse som kan være medvirkende til respekt for naturen og glede over det som spirer og gror.»

Formingsoppgaven ble viet stor interesse, og vel 700 skoler sendte inn til sammen ca. 4 500 arbeider. Det ble delt ut en lang rekke premier, både til enkeltelever og klasser. Juryen besto av rektor Rolf Bull Hansen, lærer Tore Braut og tegner Vivian Zahl-Olsen.

Alle godtatte arbeider var opphengt som egen utstilling på Form og Flora i sommer. Når det har vært økonomisk mulig for oss å gjennomføre denne oppgaven, er det takket være firmaet A/S Jiffy-Pot.

I forbindelse med landsmøtet ble det fredag 5. mai holdt et åpent møte i Handelens Hus hvor stortingsmann Guttorm Hansen holdt foredrag om: «Naturvern, — en utfordring til dagens samfunn».

I tilknytning til foredraget var det diskusjon.

Lørdag 6. mai om aftenen holdt formannen i Agder Naturvern, landskapsarkitekt Arne Berglia, et lysbildekåseri om sitt arbeid med sikring av friluftsområder langs Sørlandskysten.

På grunn av dårlig vær måtte søndagens planlagte båttur i skjærgården med besøk på Dvergøya avlyses. Under Kristiansand kommunes lunch på restaurant Geheb rettet oberst O. M. Jørgensen på vegne av forbundet en hjertelig takk til kommunen, til Agder Naturvern og til en rekke enkeltpersoner for deres bidrag til et vellykket årsmøte 1967.

NYE FREDNINGER

Ved kongelig resolusjon av 19. mai 1967 er det gjort vedtak om fredning av strandvoller på Roddineset i Porsanger, og av myrområde ved Dverberg prestegård på Andøya.

Strandvoller på Roddineset.

1. I medhold av lov om naturvern av 1. desember 1954 § 1, første ledd bestemmes at et område med strandvoller på ca. 1 000 dekar tilhørende staten på Roddineset i Porsanger kommune, Finnmark fylke skal være fredet i samsvar med vedlagte forskrifter.
2. Departementet treffer nærmere bestemmelser om tilsyn og forvaltning vedrørende det fredede område.
3. Den myndighet Kongen har ifølge § 3 i lov om naturvern til å gjøre unntak fra gjeldende fredning overføres til departementet.
4. Den myndighet Kongen har ifølge § 4, første ledd i lov om naturvern til å bestemme på hvilken måte fredningen skal kunngjøres og i hvilken utstrekning den skal avmerkes i marken, overføres til departementet.
Innen det fredede område er følgende ikke tillatt:
 - a. Å oppføre bygninger av alle slag.
 - b. Å legge nye veier eller ledningslinjer, herunder jordkabler.
 - c. Å ferdes på annen måte enn til fots.

- d. Å grave i strandvollene eller å fjerne materialer som stein, grus og sand fra området.
- e. Å felle eller skade bjørkesko-gen.
- f. Å trekke opp eller legge i vinteropplag båter.
- g. Å sette opp telt eller campingvogn o.l.

Myrområde på Dverberg Prestegård.

1. I medhold av lov om naturvern av 1. desember 1954, § 1 første ledd fredes et ca. 4 600 dekar stort myrområde tilhørende Dverberg prestegård, gnr. 27, bnr. 1 i Andøy kommune i samsvar med vedlagte forskrifter. De nøyaktige grenser for området blir å oppgå og avmerke i marken.
2. Departementet treffer nærmere bestemmelser om tilsyn og forvaltning vedrørende den fredede forekomst.
3. Den myndighet Kongen har ifølge § 3 i lov om naturvern til å gjøre unntak fra gjeldende fredning for vitenskapelige undersøkelser og arbeider overføres til departementet.
4. Den myndighet Kongen har ifølge § 4, første ledd i lov om naturvern til å bestemme på hvilken måte fredningen skal kunngjøres og i hvilken utstrekning den skal avmerkes i marken, overføres til departementet.
For det fredede område gjelder disse forskrifter:
 - a. Landskapet (biotopen) skal bevares i sin naturlige tilstand. Det må ikke foretas drenering, oppdemninger, torvtekt eller andre inngrep i terrenget. Likeså skal kunstig gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler være forbudt.

KJØP MEDLEMSNÅLEN!

Forbundets vakre emblem er nå å få kjøpt som medlemsnål, utført i nysølv med vekstmotivet i grønn emaljelakk. Størrelse 9 × 9 mm. Prisen er kr. 5,—. Beløpet kan sendes til postgiro nr. 9460, bankgiro 6001.05.70835, eller i frimerker direkte til Norges Naturvernforbund, Akersgt. 63, Oslo 1.

BREV FRA ET MEDLEM

Der gives verdier som ikke kan regnes i kroner og øre.

Å regulere Vøringfossen og øve vold mot naturen i Måbødalen er kortsynt. Men å regulere Fæmunden er helligbrøde. Den som har opplevet å vandre med fiskestang langs elv og strand i Fæmundmarken, den som en stille høstkveld har sittet ved Fæmunden og latt naturens uendelige fred senke seg over sindet, den som en vinterdag har kunnet streife på ski og høste kraft til kropp og sjel i denne mektige natur, han vil aldri kunne tilgi om der ved regulering av Fæmunden øves vold mot denne naturen.

Engerdal kommune vil tape 300 000,— kroner årlig om regulering blir nektet. 300 000.— kroner, hva er det. Mindre enn 10 øre pr. innbygger i dette landet. Betal skatten med glede heter det. Pengene går jo til å bygge ut landet. Javel, skjønt av og til blir man jo i tvil om skattens mynt forvaltes med fornuft. Men den skatt som måtte til for å holde Engerdal kommune skadeløs den ville jeg, og sikkert mange, mange med meg, betale med glede.

Jeg er en fattig pensjonist, men jeg betaler med glede vedlagte beskjedne beløp for å støtte Dem i Deres landsgavnlige arbeid. Måtte det lykkes Dem å redde Fæmundmarken for kommende slekter.

Innlagt check på kr. 500,—.

Deres forbundne
N. Bockman

- b. Alt planteliv og høyere dyreliv, herunder fuglenes egg og rugesteder, skal være fredet, med det unntak at bærplukking kan drives som før.
- c. Hytter eller andre bygninger må ikke oppføres.
- d. Veier må ikke anlegges.
- e. Telefon- og kraftlinjer eller andre slags ledninger må ikke legges gjennom området.
- f. Bruk av motorisert kjøretøy skal være forbudt unntatt i ambulanseøyemed.

- g. Militære øvelser må ikke drives innen området.

Eiketre i Drammen.

Videre har Kommunal- og Arbeidsdepartementet gjort vedtak om fredning av en stor, tredelt sommereik (Quercus robur) på eiendommen Skalstad, gnr. 83, bnr. 24 på Konnerud, Drammen kommune, tilhørende Bjørn Skalstad.

Bergens Privatbank

Elektrokemisk A/S

Mosjøen Aluminiumverk

*A/S Denofa og Lilleborg
Fabriker*

*Norsk Hydro-Elektrisk
Kvælstofaktieselskab*

*A/S Trondhjem Canning
and Export Co*

Sunnmøre Kreditbank A/S

Christiania Spigerverk

*Jens Aanesen
Grafisk Fagforretning
Oslo*

*Aktieselskabet
Christiania Portland
Cementfabrik
Oslo*

Festskrift om Vestlandsnaturen

Vestlandske Naturvernforening vil i forbindelse med sitt 50 års jubileum 25. februar 1968 bl. a. utgi et festskrift, «Vestlandsnaturen i norsk kunst», med Bjørn Johanson som redaktør. Opplaget blir begrenset og foreningen ønsker seg forhåndsbestillinger. Eksakt pris kan dessverre ennå ikke oppgis. Interesserte kan henvende seg til Vestlandske Naturvernforening, Postboks 1201, Bergen.

«Naturvern i Norge»

Livsforsikringsselskapet Hygea har i år gitt ut publikasjonen «Naturvern i Norge», som i tekst (professor Olav Gjærevoll) og fargefotos presenterer de fleste natur- og nasjonalparker som omfattes av landsplanen. I slutten av juni ble publikasjonen sendt alle medlemmer av Norges Naturvernforbund. Selskapet fortjener all mulig honnør for dette tiltaket — som forhåpentlig vis også vil inspirere andre bedrifter til en naturvernminnsats!

„Staa vakt om naturen!”

Staa vakt om naturen! Slaa angrepet ned!
Dæm op mot de hissige hjerner! —
La fjeldvidda hvile i soldagens fred —
i drys av de evige stjerner! —
Slaa døgnets urolige røster med ban! —
Lys fred paa de fattige lier! —
Gi Norge et lysende „Ingen-mands-land”,
hvor skapningens herre tier! —

Theodor Caspari

VERN OM VÅR VAKRE NATUR —

603 - 2

Noen tidløse øyeblikk ved kjente loner med sus fra skog og elv — styrker legeme og sjel og gir nye krefter til hverdagens kav og strev.

Vern om naturen — det gir 10-fold igjen.

NORSK BRÆNDELSELOLJE A/S

SAMTRYGD = grunnen

- et ledd i distriktsutbyggingen

★ 345 000 MEDLEMMER

★ 154 BRANNKASSER

DE GJENSIDIGE BRANNKASSER

SAMTRYGD
HVORI OPPTATT TYR OG ODIN

Sorken i Femundmarka.

Denne siden er innrykket av

Den norske Hypotekforening

- ★ *fordi* den planlagte regulering, så langt fra å være «skån-
som», vil betale en beskjedne kraftmengde med ødelagt
fiske og vansiret natur,
- ★ *fordi* Femunden og Trysilelva representerer naturdokumen-
ter av uvurderlig vitenskapelig verdi,
- ★ *fordi* hensynet til Femundmarka nasjonalpark og Gutulia
urskogreservat tilsier at man må sikre en mest mulig urørt
«buffersone» som kan redusere presset på de totalfredete
arealer,
- ★ *fordi* et flertall i den lokale befolkning ser seg best tjent
med at vassdraget blir bevart urørt, og fordi kommunenes
øyeblikkelige økonomiske vansker kan løses ved tiltak som i
landsmålestokk er ubetydelige,
- ★ *fordi* en investering i naturvern er en investering i fremtidig
velferd!

**DEN ENDELIGE AVGJØRELSE SKAL TREFFES AV
REGJERING OG STORTING!**

